

***Pulmonaria* Rohl. – plicník**

Boraginaceae

Rod zahrnuje asi 15 druhů, které rostou zejména v Evropě a dále na Kavkaze a ve Střední Asii.

Vytrvalé byliny s plazivým oddenkem s nebo bez vodorovných podzemních výběžků. Lodyhy vystoupavé nebo přímé. V letním období vyvíjí přízemní listy. Jejich tvar, délka řapíku, skvrnitost a odění jsou důležitými rozlišovacími znaky. Lodyžní listy střídavé, víceméně přisedlé, poloobjímavé. Květenství terminální nebo úžlabní vijany s listeny. Kalich trubkovitě zvonkovitý, koruna nálevkovitá. Plodem je tvrdka. Z pohledu zahradnické praxe se jedná o rostliny okrasné květem a listem.

***Pulmonaria officinalis* L. – plicník lékařský**

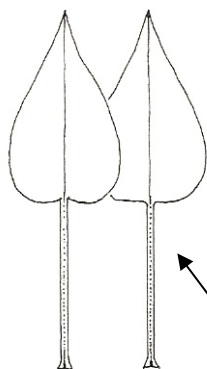
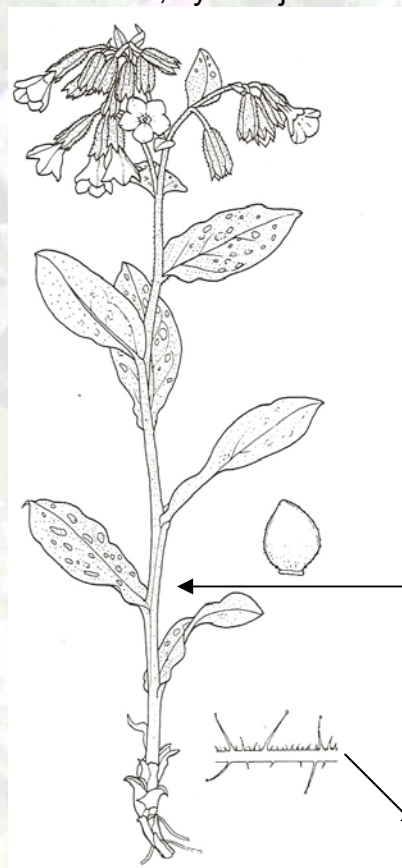
(Syn. *Pulmonaria officinalis* L. subsp. *maculosa* (Hayne) Gams, *Pulmonaria maculosa* Liebl., *Pulmonaria konardii* Opiz.)

Původ: Evropa. V ČR roztroušeně až hojně od nížin do podhorských oblastí (max. asi 1100 m n.m.), místy však zcela chybí. Celkově roste téměř v celé Evropě vyjma Britských ostrovů, od Francie po Ukrajinu, na severu po jižní Skandinávii, na jihu po severní Itálii a Bulharsko.

Ekologie: Světlé listnaté lesy, lipové háje, suťové a lužní lesy, lesní okraje, křoviny; hemikryptofyt.

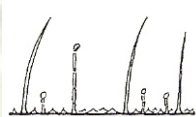
Růstové a vzhledové charakteristiky:

Vytrvalá, 10 – 20 cm vysoká bylina. Patří k výběžkatým rostlinám s plazivým oddenkem, vytvářejícím rozsáhlé polykormony. Lodyha přímá, vystoupavá, chlupatá.

Přízemní listy (4 -12x2-5cm) v růžici, většinou přezimující, řapíkaté, čepel široce vejčitá, na bázi srdčitá, nebo uťatá, celokrajná, nápadně bíle skvrnitá, zejména na okrajích žláznatě chlupatá.

Lodyžní listy střídavé, přisedlé, široce kopinaté, celokrajné, skvrnité, chlupaté.

Odění svrchní a spodní strany na průřezu listu

Květy ve vrcholových vijanech s výraznými listeny, koruna nálevkovitá, zpočátku růžová nebo červená, později (po opylení) modrá. Kalich, který je do 1/3 rozeklaný v tupě trojboké zuby, je dlouhý 6-8 mm, za plodu se prodlužuje na 9-12 mm. Pětčetná, nálevkovitá koruna je dlouhá 13-18 mm. V ústí koruny se nacházejí chomáčky chlupů. Korunní plátky jsou zaokrouhlené. Tyčinek je pět, jejich nitky jsou krátké. Celé tyčinky jsou kratší než trubka, do které jsou vetknuté. Svrchní semeník vzniká srůstem dvou plodolistů, za plodu se dělí na čtyři části. Čnělka nese hlavatou bliznu. Kvete v III až V.

Nejvýznamnější odrůdy:

‘Sissinghurst White’	Bíle skvrnitý list, trsnatý růst	Květy bílé	IV - V
‘Alba’	Bíle skvrnitý list	Květy bílé	IV - V

‘Sissinghurst White’

‘Sissinghurst White’

‘Alba’

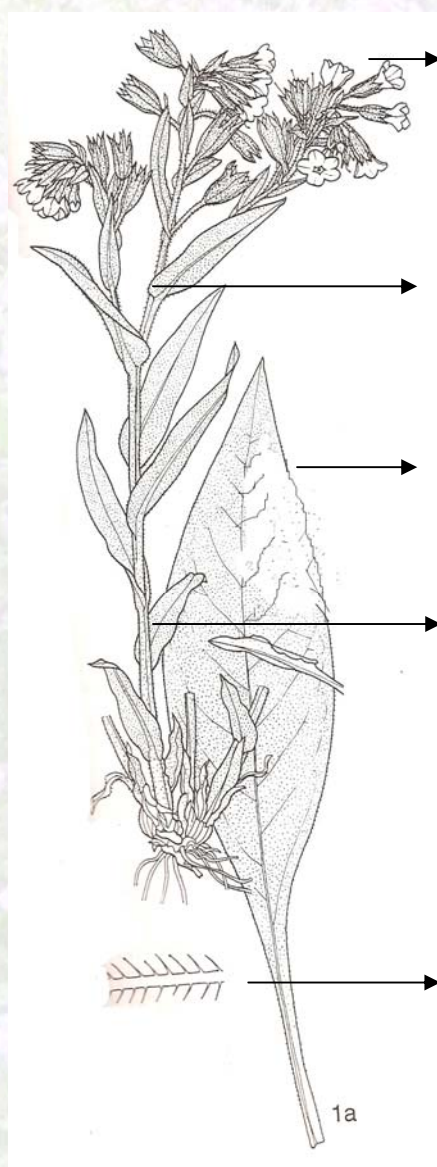
***Pulmonaria angustifolia* L. – plicník úzkolistý**

(Syn. *Pulmonaria azurea* Besser.)

Původ: Francie, Německo, na severovýchodě zasahuje do jižní Skandinávie a Baltské oblasti, na jihu k s. Itálii. V Čechách roste roztroušeně v teplejších oblastech.

Ekologie: Roste na živinami bohatých půdách, polostinných místech především v teplejších křovinatých porostech, křovinatých stráních, na loukách na okrajích listnatých lesů, nejčastěji v prosvětlených doubravách v nižších polohách, zřídka v horských oblastech do 2000 m n.m..

Růstové a vzhledové charakteristiky: oddenek s výběžky, tvoří husté porosty.

Vrcholový velmi rozvolněný vijan; květy ve zvonkovitém žláznatém kalichu, koruna nejdříve karmínová, později azurově modrá. IV – V.

Lodyha až 30 - 40 cm vysoká, obvykle 20 cm v pěstování, přímá, štětinatě chlupatá a žláznatá, v horní části někdy větvená.

Letní přízemní listy úzké až eliptické, 20-30 x 2,5-4 cm velké, hustě štětinaté, prudce zúžené do křídlatého řapíku, bez skvrn.

Lodyžní listy kopinaté, na báze zúžené, štětinatě chlupaté a přisedlé na lodyhu, bez skvrn

Odění svrchní a spodní strany na průřezu listu

Nejvýznamnější odrůdy:

'Azurea'	kompaktní	Tm.modrý květ	IV - V
'Blaues Meer'	30 cm, list se stříbrnými skvrnami	Tm.modrý květ	IV - V
'Alba'	kompaktní	Bílý květ	IV - V
'Beth's Pink'	kompaktní	Růžový květ	IV - V
'Munstead Blue'	25 cm, trsnatý	Červený, modrý kv	IV - V

‘Blaues Meer’

‘Azurea’

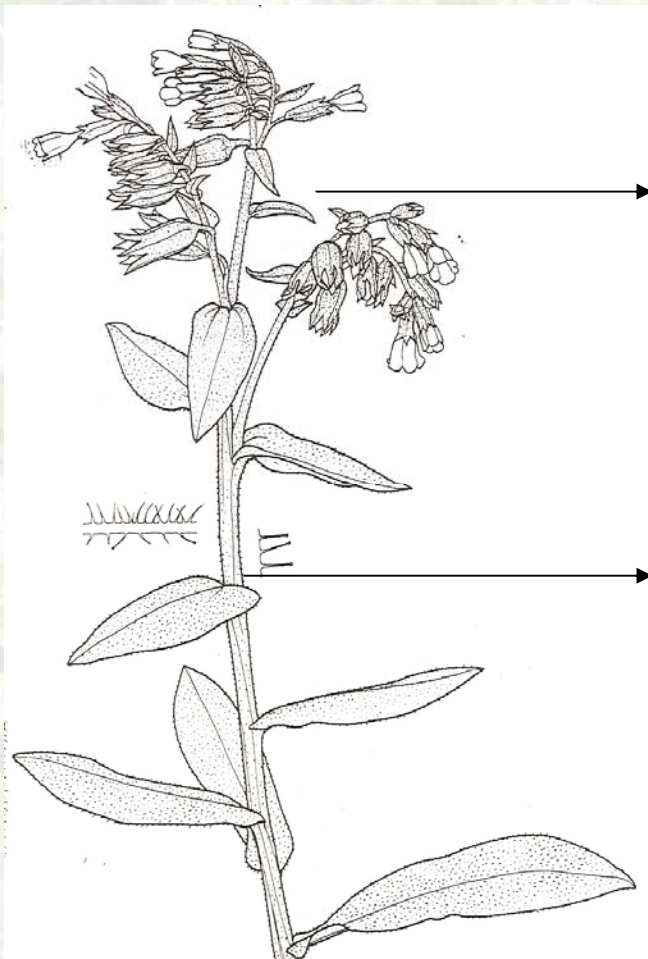
***Pulmonaria mollis* Hornem. – plicník měkký**

(Syn. *Pulmonaria mollissima* Kerner, *Pulmonaria montana* Lej. subsp. *mollissima* (Kerner) Nyman, *Pulmonaria montana* Lej. subsp. *mollis* (Hornem.) Gams in Hegi.)

Původ: Stř. a jv. Evropa, u nás se objevuje poměrně vzácně pouze ve středním Povltaví a na střední a jižní Moravě.

Ekologie: stepní stanoviště, světlé listnaté lesy, křovinaté stráně, na bazických podkladech a na půdách mělkých, vysychavých.

Růstové a vzhledové charakteristiky: Vytrvalá bylina s vícehlavým oddenkem, 20–50 cm vysoká.

Lodyha přímá, 20 – 40 cm vysoká, po celé délce měkko chlupatá.

Přízemní listy v růžici s vejčitou čepelí zvětšují se po odkvětu, 20 – 30 cm x 5 – 9 cm v nejširším místě. Zúžené v křídlatý řapík přibližně stejně dlouhý jako čepel, bez skvrn.

Lodyžní listy jsou podlouhlé až vejčité kopinaté, přisedlé poloobjímavou srdčitou bází, pokryté hustými žláznatými chlupy

Koruna květu zpočátku červená, později modrofialová. IV - V.

Nejvýznamnější odrůdy:

‘Samobor’	Velký měkký list	Růžový květ	50 cm, IV -V
------------------	------------------	-------------	--------------

***Pulmonaria saccharata* Mill. – plicník skvrnitý, cukrový**

(Syn. *Pulmonaria picta*, *Pulmonaria officinalis* L. subsp. *maculosa* (Hayne) Gams, *Pulmonaria maculosa* Liebl., *Pulmonaria konardii* Opiz.)

Původ: Apeniny - sev. a stř. Itálie, jv. Francie

Ekologie: lesy, křovinaté stráně submediteránní oblasti v 600 – 1600 m n.m.

Růstové a vzhledové charakteristiky:

Vytrvalá, 10 - 35 cm vysoká bylina. Patří k výběžkatým rostlinám s plazivým oddenkem, vytvářejícím rozsáhlé polykormony. Lodyha přímá, vystoupavá, chlupatá. List chlupatý, široce kopinatý, zužující se k lodyze, dlouze řapíkatý, výrazně skvrnitý. Květ azurově modrý v III – V.

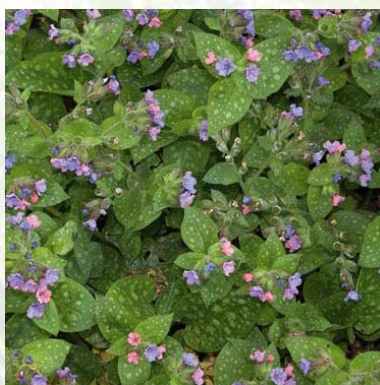

Nejvýznamnější odrůdy:

‘ Leopard ’	Velké stříb.skvrny	Červený květ	30 cm
‘ Fruhlingshimmel ’	Stříbřité skvrnitý I.	Modré květy	25 cm
‘ Mrs. Moon ’	Silně stříbřité skvr.	Růžově modrý květ	20 – 30 cm
‘ Pink Down ’	Stříbřitý list	Karmín.-růž. kv.	20 – 30 cm

‘ Leopard ’

‘ Fruhlingshimmel ’

‘ Mrs. Moon ’

***Pulmonaria longifolia* (Bast.) Boreau**

Původ: záp. Evropa od Španělska a Portugalska do záp.Francie a jižní Anglie.

Ekologie: lesy, lesní okraje, travnaté stráně

Růstové a vzhledové charakteristiky: vytrvalá bylina formující trsy. Přízemní listy velmi úzce protáhlé, 6 – 9 x delší než široké (cca 50 x 6 cm), skvrnité. Lodyžní listy klínovitou bází přisedlé. Květenství obvykle z květů růžových, fialových až modrých.

Ssp.cevennensis má listy až 65 cm dlouhé, skvrnité.

‘Little Blue ´	L skvrnitý	Mnoho malých modrých květů	30cm
‘Dordogne´	L delší a více skvrnitý než bot. druh	Modrý květ	25 cm
‘Bertram Anderson´	L tmavě zel., stříbřitě skvrnitý	Zářivě modrý květ	20 cm

***Pulmonaria rubra* Schott. – plicník červený**

(Syn. *Pulmonaria montana* Lej.)

Původ: Maďarsko – Karpaty na jih po Albánii a Bulharsko

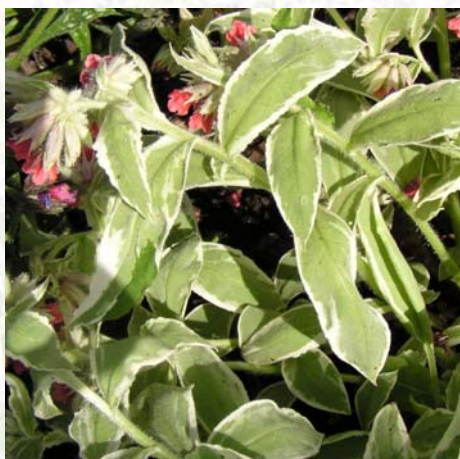
Ekologie: subalpínské lesy, borové lesy obvykle na vápencových podkladech v 300 – 1600 m n.m.

Růstové a vzhledové charakteristiky:

Vytrvalá, mrazuvzdorná, 20 – 30 cm vysoká bylina, tvořící trsy. [List chlupatý](#), široce kopinatý, zužující se k lodyze, dlouze řapíkatý, beze skvrn, nebo jen slabě skvrnitý. [Květ](#) růžovočervený, III – V.

Nejvýznamnější odrůdy:

‘Redstart´	Středně zelený list	Korálově červ.kv.	30cm
‘Bowler’s Red ´	Středně zelený list	Tmavě kor.červ.kv.	30 cm
‘David Ward´	List s bílým lemem, bez skvrn	Růžový květ	30 cm
‘Salmon Glow´	Zelený list	Lososově růž. kv.	30 cm

'David Ward'

'Red Star'

V posledních několika letech se rod *Pulmonaria* stal zájmem mnoha šlechtitelů. Na trh byla uvedena celá škála odrůd od výše uvedených druhů ale především mnoho mezidruhových hybridů, nesoucích znaky rodičovských druhů. Proměnlivost a variabilita těchto hybridů je velmi velká a většinou je obtížné je správně identifikovat a v zahradnické praxi jsou uváděny pouze pod odrůdovými jmény.

Odrůdy se liší velikostí (15 cm až 40 cm), charakterem růstu (trsy nebo porosty), barvou květu a především tvarem a vybarvením listů. Mezi odrůdami najdeme zástupce zcela [bez stříbrných skvrn](#), nebo s výraznými ale zřetelně [oddělenými skvrnami](#) až po takové, kde se skvrny spojili ve velké [souvislé stříbrné plochy](#).

['Silver Mist'](#)

['Opal'](#)

['Blue Ensign'](#)

['Mrs. Kittle'](#)

['Majesty'](#)

['Diana Clave'](#)

'Moonshine'

'Excalibur'

Pěstitelské vlastnosti a požadavky rodu *Pulmonaria*: Plícníky jsou rostlinami podrostů, proto vyžadují a velmi dobře rostou ve stínu či polostínu. Nejlépe prosperují ve vlhké, živné, humózní půdě přítomností opadanky. Druhy a odrůdy mediteránní oblasti tolerují letní přisušky (*P. angustifolia*, *P. saccharata*, *P. rubra*), *Pulmonaria mollis*, původem ze stepních oblastí toleruje nejenom sucho ale i slunce.

Většina druhů a jejich odrůd je v našich klimatických podmínkách plně mrazuvzdorná. *P. longifolia* a jeho hybridy je vhodné na zimu přikrývat. Mrazuvzdornost nových mezidruhových hybridů není u nás spolehlivě ověřena. I když je záměrem šlechtitelů uvádět na trh odrůdy odolné vůči padlí, většina pěstovaných odrůd trpí obzvláště v teplých a suchých oblastech našeho státu touto houbovou chorobou a činí porosty nevzhlednými. Rovněž tak, je většina druhů napadána plži.

Pokud rostlinám zabezpečíme optimální podmínky, rychle rostou a již druhým rokem po výsadbě vzrůstnější odrůdy 100% pokryjí půdu. Po 4-5 letech vyžadují po odkvětu trsy rozdělit a znova vysadit. Sážíme je na vzdálenost cca 25 x 25 cm.

Množení: Množení se dělením, semenem.

Použití v zahradní a krajinářské tvorbě:

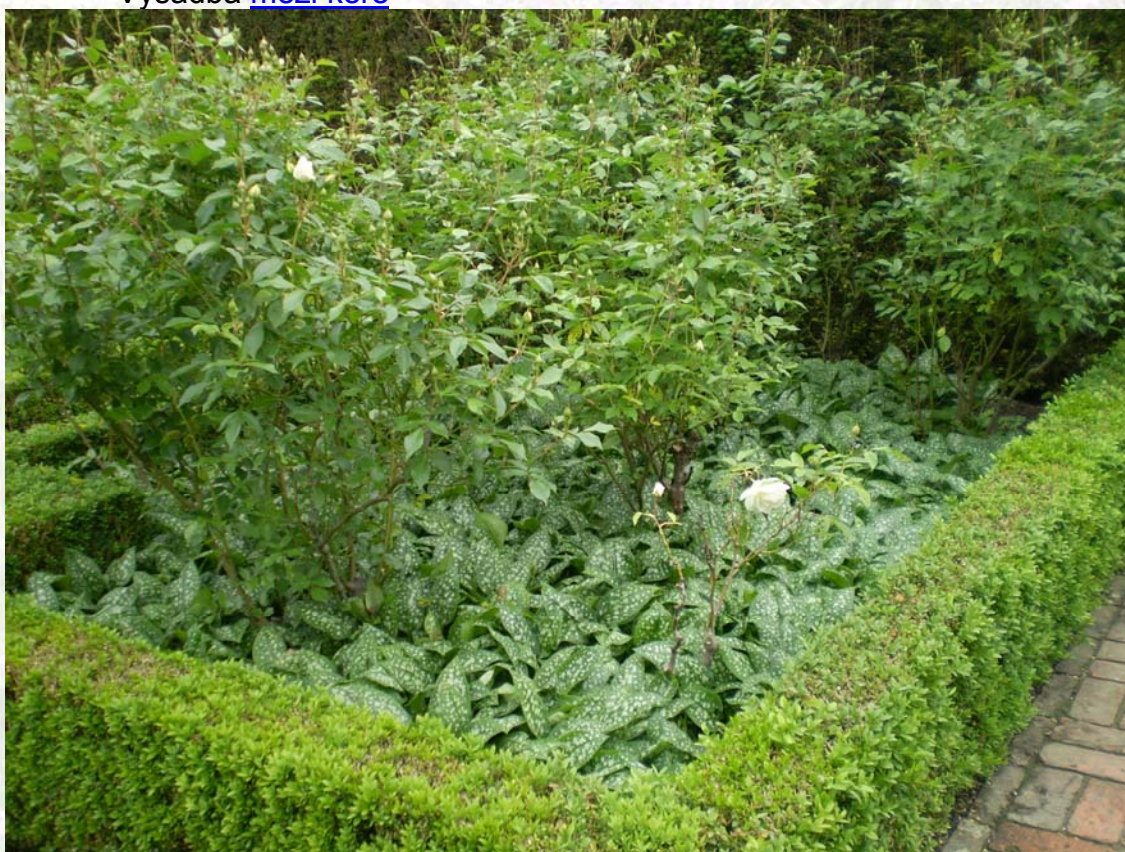
Pulmonaria je divoce rostoucí trvalka se záhonovým charakterem. S výjimkou druhu *Pulmonaria mollis* je trvalkou stanovištního okruhu „Gehölz“ – G₂₋₃ – „Podrost dřevin“ (SIEBER 1990). Je trvalkou okrasnou květem a listem. Barva květu se u odrůd pohybuje od bílé přes růžovou, fialovou až do sytě červené či modré. Koruny květů u mnoha odrůd po opylení včelami mění barvu, takže dvoubarevnost květu je typickým znakem. Barva květu může být vedle opylení ovlivněna také půdní reakcí. Nachází uplatnění všude tam, kde vlhko a stín. Konkrétně se může jednat o:

- Podrosty a okraje porostů dřevinných vegetačních prvků

- Náhrady trávniku

- Výsadba mezi keře

- Stinné partie zahrady
- Doprovod vodních ploch
- Stinné partie na skalkách a jiné

Literatura a odkazy:

Sieber, J.: Die Sichtung der Stauden. Teil 1. Geschichte und Beetstauden. Bonn: Förderungsgesellschaft Gaertenbau. 1990.

Sauer, W. Gärtnerisch wichtige Lungenkraut-Arten. In Gartenpraxis, 5/2000, str. 9 – 14.

http://www.chicagobotanic.org/downloads/planteval_notes/no17_pulmonaria.pdf

<http://rostliny.prirodou.cz>

<http://botany.cz>

<http://www.biolib.cz>